Daterad: 2024-01-24

Silverdals kapell

Kort historisk kontext

1914 invigdes Silverdals griftegård, så som en garnisionskyrkogård tillhörande Svea Livsgarde. 1923 uppfördes Garnisonskapellet utifrån ritningar av arkitekten Erik Josephson. Griftegården förvärvades av Sollentuna församling 1960. Nio år senare, den 14 september invigde biskop Helge Ljugberg det nyuppförda Silverdalskapellet. Kapellet är ritat av arkitekten Lage Knape som då var Sollentunas stadsarkitekt. Lage Knape utbildade sig till arkitekt vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) i Stockholm 1936 varefter han inledde sin karriär vid Kungliga flygförvaltningens arkitektkontor innan han blev Stadsarkitekt i Sollentuna.

Lage Knape är mest känd för Silverdals kapell och Kummelby kyrka, även den tillhörande Sollentuna församling. Som stadsarkitekt i Sollentuna har han även ritat skolor, pensionärsbostäder, ålderdomshem och bostadsområden.

Vid Silverdals kapell tog han hjälp av konstnären Jan Brazda som tillförde den konstnärliga utsmyckningen. Brazda var en tjeckisk-svensk glaskonstnär och har gjort flertalet glasmålningar runt om i Sverige, bland annat Karlstads domkyrka, Växjö domkyrka och Örebro Rådhus. Han är idag representerad vid bland annat Nationalmuseum, Waldemars Udde och fler landsortsmuseer. Inredningen i kapellet stod arkitekten Ralph Alton som även gjort inredningar till Byggnadsföreningens hus i Stockholm och Södersjukhuset.

Silverdals kapell är idag ett kapell som passar till både dop, begravningar och konserter och rymmer 120 personer.

Författningsskydd kulturmiljö

Kulturmiljölagen (KML 1988:950)

Silverdals kapell är enligt Kulturmiljölagens definition inte en kyrkobyggnad och skyddas därmed inte av KML 4 kap.§ 2–10§. Dock är Silverdals kapell är beläget inom Silverdals griftegård som är skyddad enligt KML 4 kap. 11–15§. Enligt Kulturmiljölagens 4 kap. 13§ krävs det tillstånd från Länsstyrelsen att väsentligt ändra en byggnad på begravningsplats anlagd innan 1939.

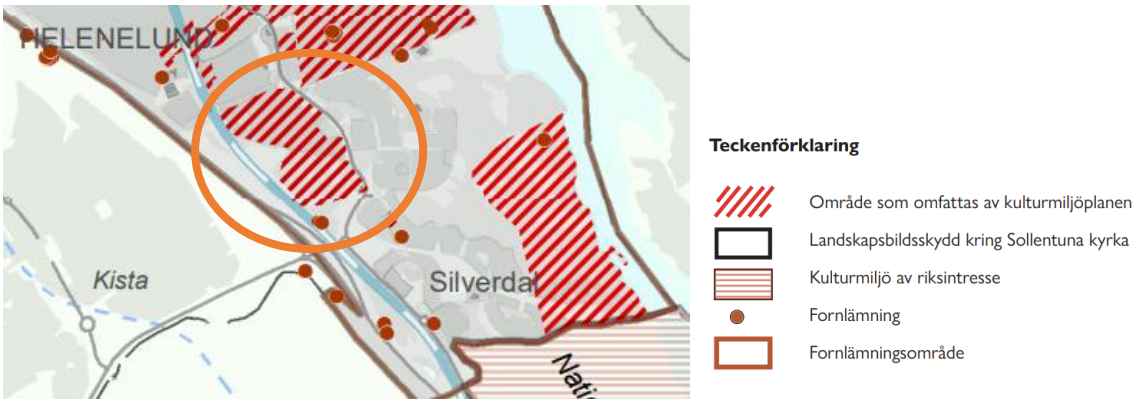
> *Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras och den dokumentation som behövs.*

Det är Länsstyrelsen i Stockholm som bedömer om en förändring eller en underhållsåtgärd kräver tillstånd. Genomförs väsentliga ändringar eller underhåll på Silverdals kapell bör Länsstyrelsen underrättas för att bedömning ok tillståndsplikt kan fastställas.

Plan- och bygglagen (PBL 2010:900)

Silverdals kapell ligger inom ett område som är utpekat som kulturhistoriskt värdefullt enligt Sollentuna kommuns kulturmiljöplan. Sollentunas kulturmiljöplan antogs av kommunfullmäktige 1993 och har sedan dess fått ett tillägg 2002 samt reviderats 2012. I kulturmiljöplanen listas byggnader, områden och miljöer som ur ett kulturhistoriskt perspektiv är särskilt viktiga att värna och bevara.

Daterad: 2024-01-24

Sollentuna kommun har gjort bedömningen att kapellet *är mycket tidstypiskt och har ett högt §arkitektoniskt värde och är dessutom ett av dåvarande stadsarkitektens bästa bevarade byggnad.*

Kommunen har även hänvisat till lagparagrafer som omfattar fastigheten, då enligt Äldre plan- och bygglagen (ÄPBL 1987:10). De hänvisar till att åtgärder skall hanteras inom ÄPBL 3 kap. 12§ och 8 kap. 16§. ÄPBL 3 kap.12§ översätts till PBL 8 kap. 13§ vilket omfattar förbud mot förvanskning.

> *En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.*

ÄPBL 8 kap. §16§ hänvisar till byggnaden har bör bevaras, på grund av byggnadens, eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värden och eventuellt rivningslov bör ej bifallas. I PBL omfattar förutsättningarna för rivningslov och 9 kap. 34§ att rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värde. Det vill säga att Sollentuna kommun tagit ställning att byggnaden besitter sådana värden att den inte får rivas.

Genom hänvisningen i Kulturmiljöplanen har Sollentuna kommun pekat ut byggnaden som särskilt värdefull. Enligt PBL 8 kap. 14§ ska underhåll av ett byggnadsverk som är särskilt värdefullt från historiskt, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt anpassas på ett sådant sätt att de särskilda värdena bevaras. Utifrån att byggnaden utpekats som särskilt värdefull kan avsteg och anpassning kan göras, enligt PBL 8 kap. 7§, gällande kraven på byggnadens utformning (PBL 8 kap. 1§) och tekniska egenskaper (PBL 8 kap. 4§) vilket kan vara positivt i projekteringen.

Enligt PBL 8 kap. 17 § ska ändring av en byggnad utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Daterad: 2024-01-24

Stadsplan 299

Silverdals kapell omfattas av Stadsplan 299 ändring och utvidgning av stadsplan för Södra kyrkogården, Helenelunds centrum. Planen antogs av kommunfullmäktige 1984-02-20 och vann laga kraft 1984-04-27. Stadsplanen har inte angivit något specifikt författningsskydd eller bestämmelse gällande Silverdals kapell. Byggnaden har beteckningen *K* vilket omfattar Kyrkogård. Området runt byggnaden är prickmark vilket innebär att marken inte får bebyggas den är även betecknad som *pl* vilket innebär att det är Skyddsbälte. Stadsplanen är antagen enligt ÄPBL beskrivningen för beteckningen lyder.

> *Med pl och punktprickning betecknad del av kyrkogårdsområde får icke bebyggas, ej heller får där anornas nya gravplatser.*

Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa ett önskvärt avståndsmått till grannskapet och omkringliggande bebyggelse. I planbeskrivningen anger det att prickmarks-områdets omfattning är för att tillvarata den befintliga vegetationen omkring Silverdalskapellet.

Miljöbalken (MB 1998:808)

Silverdals griftegård och Silverdals kapell omfattas inte av riksintresseområde och är inte skyddat enligt Miljöbalken 3 kap.

Rekommendationer utifrån författningsskydd

För vidare hantering och projektering för byggnaden är det utifrån det författningsskydd som redovisats av stor vikt att kommunicera med en byggnadsantikvarisk sakkunnig för att säkerställa att byggnadens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ej förvanskas och hanteras varsamt. Inför projektering och fastställande av ändringarna bör en *Antikvarisk förundersökning* tas fram för att fatta beslut mot. Vid större exteriöra förändringar kan det även vara en rekommendation att genomföra en *Antikvarisk kulturmiljöanalys* då Griftegården i sin helhet i tillskrivits ett högt kulturhistoriskt värde och får inte förvanskas. Det kan finnas motiv hos stadsbyggnadskontoret att villkora ändringar med *Certifierad sakkunnig kulturvärden* samt att Länsstyrelsen villkorar tillstånd med *Antikvarisk medverkan.* Av den anledningen kan det vara bra att ha expertisen inkopplad tidigt skapa en enklare process.